Приказ министра образования и науки Республики Казахстан

г. Астана от 27 июля 2017 года № 352

О внесении изменения и дополнений в приказ министра образования и науки Республики Казахстан от 3 апреля 2013 года № 115 «Об утверждении типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, курсам по выбору и факультативам для общеобразовательных организаций»

Продолжение. Начало в № 189, 198 – 2017 г.; № 3, 5, 6, 10–16, 18–28, 29

4) описание предметов;

5) составление поздравлений, писем, записок и их жестовый перевод;

6) запись под диктовку несложных текстов (чтение с губ) с последующим переводом калькирующей жестовой речью;

7) подготовка выступлений перед ученической аудиторией;

8) инсценирование, ролевые, речевые игры.

45. Предлагая обучающимся упражнения, рассчитанные на обобщение знаний по грамматике и лексике, учитель решает одновременно задачи по уточнению и расширению словарного запаса, а также воспитанию у неслышащих обучающихся постоянного внимания к слову и предложению, что способствует развитию их речи.

46. В целях реализации коррекционно-развивающих задач, обучающимся будут предлагаться игры на развитие навыков общения, творческого воображения («Придумай свой жест на слово...», «Изобрази предмет»).

47. Дополнительному положительному эффекту в пополнении жестового словаря обучающихся способствует применение жестовой речи в различных формах внеурочной деятельности.

48. Перевод словесной речи на язык жестов является сложным процессом, так как многозначность и обобщенность слова с одной стороны и конкретность жеста с другой осложняют перевод. Чтобы обеспечить правильный и выразительный перевод учителю необходимо руководствоваться определенными правилами и пользоваться рядом приемов:

1) показ речевого жеста был правильным и четким;

2) жест был выразительным, подчинен смысловым паузам, смысловому ударению и логике речи, нельзя забывать о мимике лица, как средстве выразительности, которое в языке жестов является интонацией;

3) жестовый перевод сопровождается правильной артикуляцией;

4) необходимо включать в перевод дактилологию;

5) перевод был осознанным, а не механическим, максимально точным;

6) при переводе сохраняется порядок слов в предложении;

7) необходимо знать мимический параллелизм, что делает жестовую речь образной;

8) встречаясь с пословицами, фразеологическими оборотами необходимо сначала дать дактильный перевод.

49. В систему отработки и закрепления изучаемых жестов учитель включает пять этапов:

1) первый этап – показ жеста, пояснение его особенности. Воспроизведение жеста учащимися, повторение, закрепление;

2) второй этап – нахождение сходства и различий в жестах. Это приучает быть внимательным к жесту, к точности его показа;

3) третий этап – выполнение упражнений, требующих подобрать жесты-антонимы. Например: утро – вечер; светлый – темный. Далее жесты включаются в короткие, на 2–3 слова, словосочетания: около дома, вдоль дороги;

4) четвертый этап – работа над фразой, сначала простой, потом более сложной. Здесь очень важным является перевод фраз, где одно и то же слово использовано в разных контекстах и требуется подобрать жесты, соответствующие смыслу данной конкретной фразы (многозначность жеста);

5) пятый этап – работа с текстами. В систему работы с текстами включены: составление рассказа на заданную тему, пересказ художественного текста, описание картины, иллюстрации, случая из жизни – в жестовой форме. В работу над текстами следует включать перевод стихотворений, так как это вырабатывает ритм, пластичность, эстетичность, эмоциональность жестовой речи.

50. Для развития культуры жестового языка и эмоций при чтении текстов учитель дает установку употреблять жесты естественно, выразительно.

51. Метод обучения жестовой речи будет определен аналитико-синтетическим, полисенсорным, концентрическим.

52. Рекомендуемые стратегии, технологии и методы обучения предмету «Жестовая речь»:

1) стратегии: самоуправляемая, экспериментальная, коммуникативная; критическая, контекстная;

2) технологии:

технология коммуникативного обучения;

технология личностно-ориентированного образования;

технология использования игровых методов;

технология обучения в сотрудничестве (командная, групповая работа);

технология разноуровневого обучения (дифференцированный подход);

информационно-коммуникационные технологии;

3) методы:

практический (упражнения, элементарный опыт);

наглядный (наблюдение, рассматривание, демонстрация учебных кинофильмов, телепередач, интернет-роликов);

словесный (объяснение, чтение, рассказ, обсуждение, беседа);

игровой (дидактическая игра, ролевая игра).

53. Реализация учебной программы по предмету «Жестовая речь» возможна в условиях владения учителем жестовым языком.

Глава 4. Подходы к оцениванию учебных достижений

54. Оценивание, проводимое учителем, является безотметочным. Оно направлено на устное оценочное суждение и текущее оценивание в рамках урока.

55. Оценка учебных успехов обучающихся носит описательный характер.

56. В конце каждой четверти 1 урок отводится на тематический контроль.

Глава 5. Организация содержания учебного предмета «Жестовая речь»

57. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Жестовая речь» составляет:

1) в 4 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

58. Начальный курс содержит основные сведения о жестовой речи, правила дактилирования и зрительного восприятия, речевые жесты в рамках обиходно-разговорной речи, объединенные по темам «Приветствие. Знакомство», «Человек. Родство. Семья», «Дом. Квартира», «Домашние вещи», «Посуда. Продукты», «Одежда. Обувь. Цвета», «Растения», «Время. Календарь», «Природа. Времена года», «Школа», «В мире животных», «Спорт и отдых», «Город», «Государство. Страна. Путешествие», «Профессия», «Эмоция. Чувство. Состояние», «Интеллектуальная деятельность», «Общение».

59. Для организации учебно-воспитательного процесса кабинет будет укомплектован соответствующим оборудованием с учетом санитарно-гигиенических норм.

60. Содержание учебного предмета «Жестовая речь» включает два раздела: лингвистический и коммуникативный.

61. Лингвистический раздел определяет задачи и содержание формирования лингвистических знаний о жестовом языке как о знаковой системе, осознания лингвистических закономерностей жестового и словесного языков (в сравнительном аспекте).

62. Коммуникативный раздел позволяет в полной мере реализовать личностное ориентированное обучение с опорой на деятельностный подход. Концентрический принцип в использовании языкового материала позволяет амплифицировать содержание коммуникаций в связи с обсуждаемой тематикой. Материал данного раздела позволяет осмысливать и учитывать в речевой практике особенности грамматики и лексики жестового языка, представленные в лингвистическом разделе.

63. Для организации учебно-воспитательного процесса кабинеты будут укомплектованы соответствующим школьным оборудованием с учетом санитарно-гигиенических норм.

64. Операциональное целеполагание позволит учителю управлять процессом познания обучающихся, осуществлять пошаговый контроль за усвоением материала, индивидуализировать процесс обучения.

65. Содержание учебного предмета:

1) содержание по предмету организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителю планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения:

таблица 1

Разделы	Подразделы
1. Лингвистический	1.1 Изучение структуры жестов
	1.2 Техника показа и перевода жестов
	1.3 Жесты одноручные и двуручные
	1.4 Жесты, обозначающие числа
	1.5 Передача значений вопросов
	1.6 Передача значений предлогов (предлоги места, направления, времени)
2. Коммуникативный	2.1 Приветствие. Знакомство
	2.2 Школа
	2.3. Учебные принадлежности. Школьная форма
	2.4 Моя семья. Родственники
	2.5 Общение
	2.6 Гостеприимство
	2.7 Эмоции и чувства
	2.8 Национальные игры
	2.9 Город. Транспорт
	2.10 Дом. Квартира. Адрес
	2.11 Время. Календарь
	2.12 Природа. Времена года
	2.13 Растения
	2.14 В мире животных
	2.15 Государство. Страна
	2.16 Город. Село
	2.17 Посуда
	2.18 Блюда. Напитки
	2.19 Продукты питания
	2.20 Одежда, обувь, головные уборы
	2.21 Работа, профессии
	2.22 Спорт и отдых
	2.23 Человек и здоровье

2) в программе для удобства использования учебных целей и проведения мониторинга введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел, четвертое показывает нумерацию учебной цели. Например, в долгосрочном плане, в кодировке 4.1.2.1: «4» – класс, «1» – раздел, «2» – подраздел, «1» – нумерация учебной цели.

66. Программный материал расположен в такой последовательности, которая дает возможность обучающимся при изучении отдельных тем программы полнее усваивать основной жестовый словарь и приобретать навыки правильного дактильно-жестового перевода.

67. В учебной программе сформулированы ожидаемые результаты, представленные в виде системы целей обучения, которые служат основой для определения содержания и последовательности изучения учебного материала каждого раздела, а также являются критериями оценивания достижений обучающихся:

1) лингвистический:

таблица 2

Подразделы	Цели обучения Обучающиеся будут:
1.1 Изучение структуры жестов	4.1.1.1 знать структуру жеста и применять новые жесты
1.2 Техника показа и перевода жестов	4.1.2.1 владеть техникой показа и перевода жестов
1.3 Жесты одноручные и двуручные	4.1.3.1 дифференцировать жесты одноручные и двуручные
1.4 Жесты, обозначающие числа	4.1.4.1 знать и передавать жесты, обозначающие числа
1.5 Передача значений вопросов	4.1.5.1 передавать значения вопросов
1.6 Передача значений предлогов (предлоги места, направления, времени)	4.1.6.1 передавать значения предлогов (предлоги места, направления, времени)

2) коммуникативный:

таблица 3

Подразделы	Цели обучения Обучающиеся будут:
2.1 Приветствие. Знакомство	4.2.1.1 использовать речевой этикет в разных ситуациях общения
2.2 Школа	4.2.2.1 общаться жестами в рамках темы
2.3 Учебные принадлежности. Школьная форма	4.2.3.1 высказываться калькирующей жестовой речью на заданную тему
2.4 Моя семья. Родственники	4.2.4.1 кратко высказываться на жестовом языке о себе, своей семье, родственниках 4.2.4.2 участвовать в сюжетно-ролевой игре «Семейный праздник», применяя жестовый словарь в рамках разговорно-обиходной речи
2.5 Общение	4.2.5.1 осуществлять диалоги разного типа на жестовом языке: диалог-запрос информации, ответ-реакция, диалог-расспрос, диалог-обмен мнениями, диалог-побуждение к действию в рамках пройденных тем
2.6 Гостеприимство	4.2.6.1 участвовать в смоделированной ситуации по теме 4.2.6.2 вести диалог, используя жестовый словарь по теме
2.7 Эмоции и чувства	4.2.7.1 понимать и воспроизводить эмоциональные проявления (страх, гнев, радость, обида, любовь, сомнение, удивление, интерес) 4.2.7.2 стремиться к позитивным изменения личности
2.8 Национальные игры	4.2.8.1 знать жестовый словарь по теме через показ учителя и воспроизведение 4.2.8.2 использовать жестовое сопровождение в играх
2.9 Город. Транспорт	4.2.9.1 участвовать в смоделированной ситуации 4.2.9.2 формулировать вопросы к иллюстрациям/тексту с помощью учителя 4.2.9.3 отвечать на вопросы по содержанию прочитанного с использованием калькирующей жестовой речи
2.10 Дом. Квартира. Адрес	4.2.10.1 уметь рассказать о своем доме, своей квартире, называть свой адрес, применяя жестовый словарь по теме
2.11 Время. Календарь	4.2.11.1 знать и применять жесты, передающие временное значение (есть, было, будет, завтра, в прошлом году)
2.12 Природа. Времена года	4.2.12.1 устанавливать причинно-следственные связи в природе с применением в своей речи нового жестового словаря
2.13 Растения	4.2.13.1 вести диалог по содержанию просмотренного видеофильма
2.14 В мире животных	4.2.14.1 вести диалог по содержанию переведенного текста
2.15 Государство. Страна	4.2.15.1 выполнять тренировочные упражнения с помощью методических пособий 4.2.15.2 работать в парах для взаимных сообщений на тему «Где я побывал», «Где хочу побывать»
2.16 Город. Село	4.2.16.1 завершать высказывания по частично описанной жестами ситуации
2.17 Посуда	4.2.17.1 работать в парах по составлению текстов и их переводу
2.18 Блюда. Напитки	4.2.18.1 знать жестовый словарь через показ учителя и воспроизведение
2.19 Продукты питания	4.2.19.1 прямой и обратный перевод готовых и самостоятельно составленных текстов 4.2.19.2 участие в сюжетно-ролевой игре «Супермаркет»
2.20 Одежда, обувь, головные уборы	4.2.20.1 вести спонтанное жестовое общение в рамках темы 4.2.20.2 участвовать в сюжетно-ролевой игре «Ателье»
2.21 Работа, профессии	4.2.21.1 знать жестовый словарь по теме через показ учителя и воспроизведение 4.2.21.2 участвовать в деловой игре «Разрешите представиться»
2.22 Спорт и отдых	4.2.22.1 знать жестовый словарь по теме через показ учителя и воспроизведение 4.2.22.2 уметь правильно организовывать свободное время
2.23 Человек и здоровье	4.2.23.1 задавать вопросы по содержанию просмотренного видеосюжета 4.2.23.2 выполнять правила сохранения и укрепления здоровья

68. Долгосрочный план:

1) 4 класс:

таблица 4

Сквозная тема	Подразделы	Цели обучения Обучающиеся будут:
1 четверть		
1. Моя Родина – Казахстан	1.1 Изучение структуры жестов	4.1.1.1 знать структуру жеста и применять новые жесты
	1.2 Техника показа и перевода жестов	4.1.2.1 владеть техникой показа и перевода жестов
	1.3 Жесты одноручные и двуручные	4.1.3.1 дифференцировать жесты одноручные и двуручные
	1.4 Жесты, обозначающие числа	4.1.4.1 знать и передавать жесты, обозначающие числа
	1.5 Передача значений вопросов	4.1.5.1 передавать значения вопросов
	1.6 Передача значений предлогов (предлоги места, направления, времени)	4.1.6.1 передавать значения предлогов (предлоги места, направления, времени)
	2.1 Приветствие. Знакомство	4.2.1.1 использовать речевой этикет в разных ситуациях общения
	2.2 Школа	4.2.2.1 общаться жестами в рамках темы
	2.3 Учебные принадлежности. Школьная форма	4.2.3.1 высказываться калькирующей жестовой речью на заданную тему
2 четверть		
2. Человеческие ценности	2.2 Школа	4.2.2.1 общаться жестами в рамках темы
	2.3 Учебные принадлежности. Школьная форма	4.2.3.1 высказываться калькирующей жестовой речью на заданную тему
	2.5 Общение	4.2.5.1 осуществлять диалоги разного типа на жестовом языке: диалог-запрос информации, ответ-реакция, диалог-расспрос, диалог-обмен мнениями, диалог-побуждение к действию в рамках пройденных тем
	2.7 Эмоции и чувства	4.2.7.1 понимать и воспроизводить эмоциональные проявления (страх, гнев, радость, обида, любовь, сомнение, удивление, интерес) 4.2.7.2 стремиться к позитивным изменениям личности
3. Культурное наследие	2.4 Моя семья. Родственники	4.2.4.1 кратко высказываться на жестовом языке о себе, своей семье, родственниках 4.2.4.2 участвовать в сюжетно-ролевой игре «Семейный праздник», применяя жестовый словарь в рамках разговорно-обиходной речи
	2.6 Гостеприимство	4.2.6.1 участвовать в смоделированной ситуации по теме 4.2.6.2 вести диалог, используя жестовый словарь по теме
	2.10 Дом. Квартира. Адрес	4.2.10.1 уметь рассказать о своём доме, своей квартире, называть свой адрес, применяя жестовый словарь по теме
3 четверть		
4. Мир профессий	2.9 Город. Транспорт	4.2.9.1 участвовать в моделированной ситуации 4.2.9.2 формулировать вопросы к иллюстрациям/тексту с помощью учителя 4.2.9.3 отвечать на вопросы по содержанию прочитанного с использованием калькирующей жестовой речи
	2.11 Время. Календарь	4.2.11.1 знать и применять жесты, передающие временное значение (есть, было, будет, завтра, в прошлом году)
	2.12 Природа. Времена года	4.2.12.1 устанавливать причинно-следственные связи в природе с применением в своей речи нового жестового словаря
	2.13 Растения	4.2.13.1 вести диалог по содержанию просмотренного видеофильма
	2.14 В мире животных	4.2.14.1 вести диалог по содержанию переведенного текста
	2.20 Одежда, обувь, головные уборы	4.2.20.1 вести спонтанное жестовое общение в рамках темы 4.2.20.2 участвовать в сюжетно-ролевой игре «Ателье»
	2.21 Работа, профессии	4.2.21.1 знать новый словарь по теме через показ учителя и воспроизведение 4.2.21.2 участвовать в деловой игре «Разрешите представиться»
5. Природные явления	2.15 Государство. Страна	4.2.15.1 выполнять тренировочные упражнения с помощью методических пособий 4.2.15.2 работать в парах для взаимных сообщений на тему «Где я побывал», «Где хочу побывать»
	2.16 Город. Село	4.2.16.1 завершать высказывания по частично описанной жестами ситуации
6. Охрана окружающей среды	2.8 Национальные игры	4.2.8.1 знать жестовый словарь по теме через показ учителя и воспроизведение 4.2.8.2 использовать жестовое сопровождение в играх
4 четверть		
7. Путешествие в космос	2.17 Посуда	4.2.17.1 работать в парах по составлению текстов и их переводу
	2.18 Блюда. Напитки	4.2.18.1 знать жестовый словарь через показ учителя и воспроизведение
	2.19 Продукты питания	4.2.19.1 прямой и обратный перевод готовых и самостоятельно составленных текстов 4.2.19.2 участие в сюжетно-ролевой игре «Супермаркет»
8. Путешествие в будущее	2.22 Спорт и отдых	4.2.22.1 знать жестовый словарь по теме через показ учителя и воспроизведение 4.2.22.2 уметь правильно организовывать свободное время
	2.23 Человек и здоровье	4.2.23.1 задавать вопросы по содержанию просмотренного видеосюжета 4.2.23.2 выполнять правила сохранения и укрепления здоровья

Приложение 21
к приказу министра образования и науки
Республики Казахстан
от 27 июля 2017 года № 352
Приложение 239
к приказу министра образования и науки
Республики Казахстан
от 3 апреля 2013 года № 115

Типовая учебная программа по учебному предмету «Обучение грамоте» для слабослышащих, позднооглохших обучающихся 0–1 классов уровня начального образования (с казахским языком обучения) по обновленному содержанию

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу бағдарламасы нашар еститін білім алушылардың есту дәрежесіне, жас ерекшеліктеріне қарай танымдық және жеке қалдық есту мүмкіндіктеріне сәйкес әр оқу пәнінің мазмұны мен білім, білік, дағдыларының көлемін анықтайтын оқу-нормативтік құжат болып табылады.

3. Оқу бағдарламасы оқыту процесін нашар еститін білім алушылардың пән салалары бойынша білім мен біліктерді саналы түрде меңгеруі үшін әр пәннің әдістемелік тәсілдерін қолдануға, оқу іс-әрекеттері тәсілдерін меңгеру арқылы жеке мүмкіндіктерін дамытуға, әлеуметтік ортаға бейімделуі үшін қажетті біліктерді меңгеруге бағытталады.

4. Нашар еститін білім алушыларды оқытудағы әдіс-тәсілдер пән бойынша оқу бағдарламасының түбегейлі жаңа құрылымын құруда негізгі бағыттары болып табылады.

5. Коммуникативтік тәсілдер нашар еститін білім алушыларға білім берудің негізі ретінде оқыту мақсаттарының жүйесі мен білім беру процесін арттыру үшін қолданылды.

6. Заманауи талабына сай нашар еститін білім алушының белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру оқу процесіне қойылатын негізгі талаптардың бірі болып табылады. Арнайы білім беру саласында әлеуметтік және коммуникативтік дағдылар әр білім алушының жеке мүдделері мен болашағын сезінуге, өз бетінше шешім қабылдауына ықпал етеді. Нашар еститін білім алушының белсенді танымдық және есту қабілеттерін дамыту үшін мұғалімнің көмегімен бірлесе іс-әрекет жасауымен іске асырылады.

7. Оқу процесін ұйымдастыруда диалогтік және рефлексивті технологияларды және инновациялық тәсілдерді қолдану – нашар еститін білім алушылардың шығармашылықпен, өз бетінше жұмыс жасау іс-әрекетін арттырады.

8. «Сауат ашу» пәнінің оқу бағдарламасы оқу-жобалау іс-әрекеттерін ұйымдастыру арқылы танымдық және әлеуметтік тұрғыдан нашар еститін білім алушының белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді.

9. Пән мазмұнын меңгеру және оқу мақсаттарына қол жеткізу үрдісінде нашар еститін білім алушылардың коммуникациялық тәсілдерді меңгеру арқылы өз жұмысын бағалау және жетілдіру сияқты дағдыларын қалыптастырады.

10. Оқу бағдарламасында оқу пәнінің мазмұнын анықтаудың негізі болып табылатын оқыту мақсаттарының дағдылары мен оқыту жүйесі, күтілетін нәтижелері қалыптастырылған.

11. Оқу бағдарламалары білім беру құндылықтарының өзара байланысы мен өзара шарттылығына негізделген тәрбиелеу мен оқытудың біртұтастығы қағидасын және нақты пәнді оқыту мақсаттарының жүйелі түрде нәтижелерін іске асыруға мүмкіндік береді. Оқу бағдарламаларының тек пәндік білім мен білікке ғана емес, сонымен қатар, кең ауқымды дағдылардың қалыптасуына бағытталған. Оқыту мақсаттарының құрастырылған жүйесі:

1) нашар еститін білім алушының ойлау, сөйлеу, есту қабілетін дамыту, коммуникациялық технологияларды пайдалану, қарым-қатынас жасаудың түрлі тәсілдерін қолдану, топпен, жұппен және жеке жұмыс істей алу, жұмыстарын жүргізу, алған білімін өмірде қолдану (өмірге бейімдей алу) дағдыларын дамытуға негіз болады.

12. Нашар еститін білім алушылар алған білімі мен тәжірибесін шығармашылық тұрғыда қолдануға мүмкіндік беретін дағдылар жиынтығын меңгеру қажеттілігіне себепші болады.

13. Пән бойынша құнделікті білім беру процесінің мазмұны оқу мақсаттарына бағынады және білім алушылардың меңгерген білім, білік, дағдыларын кез келген оқу процесінде өмірге бейімделу даярлығын қалыптастыруға, жетістікке қол жеткізу жолында қажырлылықты дамытуға бағытталған.

14. Нашар еститін білім алушылардың сөйлеу тілі мен есту қабілетін дамытуымен қатар, «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «ұлкенге құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «өмір бойы білім алу» сияқты жеке қасиеттердің дамуы білім берудің басты құндылықтарын дағдыландырудың негізі болып табылады.

2-тарау. «Сауат ашу» пәнін оқытудың мақсаты мен міндеттері

15. «Сауат ашу» – арнайы мектептегі жалпы білімнің негізін құрайтын маңызды пәндердің бірі. Пәнді оқу барысында оқу мен жазуға қатысты жұмыс түрлерін кіріктіру арқылы жүзеге асырылады.

16. «Сауат ашу» пәні – «Қазақ тілі», «Тіл дамыту» пәндерінің құрамдас бөлігі, нашар еститін білім алушылардың сөйлеу тілін қалыптастыру туралы білім жүйесіне дайындық болып табылады. «Сауат ашу» пәнінің маңыздылығы – нашар еститін білім алушыларды оқу әрекетіне бейімдеу, тұрақты зейінін, логикалық ойлауы мен білім алуға деген қызығушылығын қалыптастырып, ой-өрісін жетілдіру, сөздік қорын молайтып, байланыстыра сөйлеуге үйрету және қалдық есту қабілетін дамытуды жүзеге асыруында. Сонымен қатар, сөйлеу әрекетінің тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым түрлерін дамыту арқылы басқа пәндерді меңгертуге негіз болуында.

17. «Сауат ашу» пәні білім алушылардың:

1) қазақ тілі фонетикасы, лексикасы, грамматикасы мен пунктуациясы туралы бастапқы білім негіздерін игеруіне;

2) оқу мен жазуға деген қызығушылығының оянуына;

3) айтылым, тыңдалым, жазылым және оқылым дағдыларын қалыптастыруға;

4) сөйлеу тілінің дыбыстық ерекшеліктерін меңгеруін;

5) сөзден дыбыстарды қадағалап дұрыс айтуды үйренуі;

6) буындап оқу арқылы, сөзді тұтастай оқуға дағдылануы;

7) дыбыстарды әріптермен дұрыс таңбалауға, жазуға, сөз ішіндегі олардың байланысу тәсілдерін сақтап, сөздерді тұтас жазуға үйрену;

8) жұппен, топпен, ұжыммен жұмыс жасауға дағдылануына, өз ұлтының, Қазақстанда тұрып жатқан басқа да халықтардың мәдениетіне ізгілік және құрмет сезімінің қалыптасуына негіз қалаушы пән болып табылады.

18. «Сауат ашу» пәнінің мақсаты – айтылым, тыңдалым, жазылым және оқылым дағдыларын қалыптастыру процесі арқылы нашар еститін білім алушы сауаттылығының негізін қалап, білім алуға ынталы жеке тұлғаның дамуына мүмкіндік жасау.

19. Алға қойылған осы мақсатқа қол жеткізу үшін мынадай міндеттер шешілуі көзделеді:

1) қазақ әліпбиіндегі әріптермен (баспа және жазба түрі, бас әріп және кіші әріп) таныстыру;

2) әріптен буын, буыннан сөз, сөзден сөйлем құрап оқуға және жазуға дағдыландыру;

3) оқу дағдысы (дұрыс, мәнерлеп, шапшаң және түсініп оқу) мен жазу дағдысын (қатесіз, сауатты, таза, каллиграфия ережелерін сақтай отырып жазу) қалыптастырып, жетілдіру;

4) тілдік бірліктер (дыбыс, буын, сөз, сөйлем, мәтін) және орфография, пунктуация туралы қарапайым түсініктерді меңгерту;

5) кітап оқуға қызығушылығын тәрбиелеу;

6) қарапайым талдау жасау тәсілдерін меңгерту арқылы салыстыру, топтастыру, жүйелеу біліктерін дамыту;

7) сөйлеу және қарым-қатынас жасау мәдениетін сақтауға дағдыландыру;

8) сөздік қорын байыту және белсендіру, байланыстыра сөйлеу тілін дамыту;

9) ана тіліне, мәдениетіне, салт-дәстүріне деген сүйіспеншілігін арттыру арқылы руханиадамгершілік қасиеттерді қалыптастыру;

10) коммуникативтік дағдыларын (диалог барысында басқа адамның сөзін ести және тыңдай білуін, диалогке/сұхбатқа қатысуға дайын болуын), қалыптастыру.

20. «Сауат ашу» пәнінде оқу және жазу жұмыстары өзара тығыз байланыста қатар жүреді:

1) оқу дағдысы жақсы қалыптасқан білім алушының сауатты жазу дағдысы да соған сай қалыптасады;

2) «Сауат ашу» пәні арқылы білім алушылар қазақ тілі және туған халқының мәдениетін құрметтеуге тәрбиеленеді.

3-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

21. Арнайы білім беру мекемелері (нашар еститін білім алушыларға арналған мектептері) «білім алушыларды әлеуметтік оңалту» ұстанымын негізге алады, ол ұстаным бойынша өз бетімен білім алуға ұмтылатын, ынталы, қызығушылығы жоғары, өзіне сенімді, жауапкершілігі мол тұлға қалыптастыру болып табылады.

22. Нашар еститін білім алушылардың бойында бұл қасиеттерді қалыптастыруда мұғалімдер түрлі технологиялар мен әдіс-тәсілдер қолданады деп күтіледі, олар:

1) зерттеушілік тәсілдер (білім алушылар «не білемін? нені білгім келеді? нені білдім?» тұрғысынан өз әрекетін талдауға үйренеді);

2) әрекеттік тәсілдер (білім алушылар оқу әрекетінде меңгерген жаңа білімінің болашақта қажеттілігін түсінеді);

3) дамыта оқыту (білім алушылар өзінің іс-әрекетін жоспарлау және басқару жолын үйренеді);

4) саралай оқыту (білім алушыларды деңгейіне, есту қабілеті дәрежесінің мүмкіндіктеріне қарай оқыту, қалыптастырушы баға арқылы қолдау);

5) білім алушылардың оқу әрекетін жеке, топтық және ұжымдық формада ұйымдастыру (білім алушылар бірін-бірі өзара оқытуға, бірін-бірі бағалауға, пікір алмасуға үйренеді).

23. «Сауат ашу» пәнін оқытуда қолданылатын оқыту стратегиялары мен әдістері:

1) стратегиялар: өзін-өзі басқарушылық, эксперименттік, сыни, коммуникативтік;

2) технологиялар: шағын топтағы жұмыс (командада), рөлдік және іскерлік ойындар оқыту;

3) әдістер: жеке оқыту, проблемалық оқыту.

24. Басты назар білімді қолдану біліктілігіне аударылады. Білім алушылардың білім алу барысындағы табыстылығы мен алдағы қадамдарын анықтау үшін оқытудың нақты мақсаттары мен жетістіктер критерийлері алдын ала белгіленеді.

25. Нашар еститін білім алушылардың коммуникативтік дағдыларын дамыту. «Сауат ашу» пәнінің оқу бағдарламасының мақсаты – әлеуметтік ортада тіл табысу қабілеті дамыған жеке тұлғаны тәрбиелеу. Осы мақсатқа жету үшін ынталандырушы және белсенді тілдік орта құрып, қажетті коммуникативтік дағдыларды дамытады. Мұндай орта нашар еститін білім алушылардың сыныптастарымен, мұғалімдерімен және көпшілікпен қарым-қатынасында қазақ тілін сауатты пайдалануына, ауызекі, жазбаша формаларын қолдана отырып, өз пікірін еркін білдіруіне мүмкіндік туғызады.

26. «Сауат ашу» пәнінде тыңдалым және айтылым дағдыларын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

1) дыбыстық-буындық талдау жасау;

2) артикуляциялық жаттығулар;

3) қысқаша мәтінді есту арқылы тыңдап, мазмұнын түсіну, сұрақтарға жауап беру арқылы мәтінді мазмұндау;

4) есту арқылы берілген мәтін мазмұнының желісін суреттер арқылы беру;

5) есту арқылы мәтіннің белгілі бір үзіндісін айтып беру;

6) берілген сұрақтар арқылы өздеріне таныс және қызықты тақырыптар бойынша әңгімелесу;

7) мәтіннің кейбір оқиғаларын ым-ишаремен көрсету;

8) жұпта ым-ишара, қимыл-әрекетті пайдаланып, оқиғаны жазуға дайындалу;

9) таныс ертегі, қысқа әңгімені мазмұндау, төрт жолды өлеңдерді жатқа айту;

10) сәлемдесу, қоштасу, кешірім сұрау, алғыс айту, өтініш жасау, таныс және таныс емес адамдармен, жақындары және достарымен, құрдастары және ересектермен, кіші білім алушылармен қарым-қатынас жасауға байланысты рөлдік ойындар;

11) берілген тақырып (сол сабақта өтілген әңгіме, ертегі немесе мысал) бойынша диалог (қуыршақтардың көмегімен) құрастыру.

27. «Сауат ашу» пәнінде оқылым дағдысын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

1) графикалық сызба арқылы «оқу»;

2) кеспе әріптерден буын, сөз құрап оқу;

3) мәтіннен қажетті сөйлемді немесе сөзді тауып оқу;

4) «көзбен оқы» ойыны арқылы оқу;

5) мәтіннен көркем, бейнелі сөздерді тауып оқу;

6) сөздік жұмысы (сөздің мағынасын түсіну);

7) мәнерлеп оқу;

8) рөлге бөліп оқу.

28. «Сауат ашу» пәнінде жазылым дағдысын дамытуға ықпал ететін тапсырма үлгілері:

1) сурет және белгілер арқылы беру;

2) сөздердің дұрыс жазылуын (орфографиялық нормаларды) меңгертуге арналған тапсырмалар орындау;

3) мәтіннен сөздерді, сөйлемдерді, қысқа үзінділерді көшіріп жаздыру;

4) сөзден сөйлемдер, сөйлемдерден мәтін құрастырып жазу;

5) шағын хат жазу;

6) есте сақтау арқылы жазу;

7) байқағаны, сүйікті істері, ойындары туралы тірек суреттермен сөйлемдер, шағын мәтін құрастырып жазу;

8) сурет бойынша жазу;

9) өзі құрастырған мәтінін мұғалімнің көмегімен тексеру.

4-тарау. Оқу жетістіктерін бағалау тәсілдері

29. «Сауат ашу» пәнін меңгеру нәтижелері критериалды бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады.

30. Критериалды бағалау оқыту, оқу және бағалаудың өзара тығыз байланысында негізделген. Критериалды бағалау нәтижелері білім беру процесін тиімді жоспарлау және ұйымдастыру мақсатында пайдаланылады.

31. Критериалды бағалау қалыптастырушы және жиынтық бағалаудан тұрады.

32. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз өткізіледі, білім алушы мен оқытушы арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және оқу процесі кезінде түзетуге мүмкіндік береді.

33. Жиынтық бағалау белгілі оқу мерзімінде оқу блогын оқып бітіргенде өткізіледі, білім алушыларға кері байланысты қамтамасыз ету үшін, пән бойынша тоқсандық және жылдық бағаларды қою үшін қолданылады.

5-тарау. «Сауат ашу» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

34. «Сауат ашу» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 0-сынып – аптасына 9 сағат, оқу жылында – 297 сағат;

2) 1-сынып – аптасына 10 сағат, оқу жылында – 340 сағат.

35. «Сауат ашу» пәнін оқыту үшін кабинетте мынадай құрал-жабдықтар қарастырылады:

1) стационарлық дыбыс күшейткіш аппарат;

2) жеке дыбыс күшейткіш аппарат;

3) интерактивті тақта/проектор, экран;

4) шағын маркерлік тақта;

5) білім алушылардың жұмыстарын сақтауға және демонстрациялауға арналған шкафтар;

6) түрлі-түсті қағаздар, ватмандар; А-3, А-4, А-5 қағаздары;

7) бормен жазуға арналған тақта;

8) фломастерлер, маркерлер, түрлі-түсті қарындаштар;

9) дидактикалық және үлестірмелі материалдар;

10) көрнекі құралдар (пән бойынша кестелер, «Дұрыс отыр», «Қаламды дұрыс ұста» кестесі, «Әліпби» кестесі, магниттік баспа және жазба әріптер кассасы);

11) рөлдік ойындарға арналған қуыршақтар, саусақ қуыршақтары.

36. Бастауыш білім беру деңгейінде оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру үшін бастауыш сынып кабинеті санитарлық-гигиеналық ережелер мен нормаларға сәйкес жабдықталады.

37. Жиыздар сыныпта түрлі формадағы (жеке, жұптық, топтық) жұмыстар (ойын және басқа да белсенді әдістер) ұйымдастыруға мүмкіндік беретіндей жеңіл және жылжымалы болады. Соған қоса, кітап сөрелеріне, білім алушылардың көрме жұмыстарына арналған стенділерге және көрнекі құралдарға арнайы орындар ескеріледі.

38. «Сауат ашу» пәнінің мазмұны:

1) «Сауат ашу» пәні – лексикалық тақырыптар негізінде нашар еститін білім алушыларды оқу мен жазуға үйрете отырып, тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдыларын қалыптастыруға арналған пән;

2) «Сауат ашу» пәнінің мазмұны коммуникативті сөйлеу тілі дағдыларын қалыптастыруға бағытталған;

3) «Сауат ашу» пәні үш кезеңнен тұрады: әліппеге дейінгі кезең, әліппе кезеңі, әліппеден кейінгі кезең. Сауат ашудың әліппе кезеңі 1-тоқсанда басталып, 3-тоқсанда аяқталады. Мұғалім сағат санын үш кезең бойынша сыныптағы білім алушылардың оқу мақсаттарын меңгеруіне, әр кезеңнің міндеттерін жүзеге асыруына орай ерк